

Evaluatie Rekenkamercommissie Maassluis

Inleiding

Op 19 september 2006 heeft de gemeenteraad van Maassluis de "Verordening op de Rekenkamercommissie 2006" vastgesteld. De verordening op de rekenkamercommissie van 28 mei 2002 kwam hiermee te vervallen. In de "oude" verordening was sprake van een rekenkamercommissie bestaande uit zeven leden, waarvan drie externe leden en vier raadsleden. Uit hun midden moest een voorzitter worden aangewezen.

Met de nieuwe verordening is de gemeente Maassluis gebleven bij het gemengde model. De samenstelling is echter teruggedaan naar vijf leden met drie raadsleden, onder wie de voorzitter, en twee externe leden. De commissie wordt ondersteund door een ambtelijk secretaris.

De externe leden zijn benoemd voor de duur van de zittingsperiode 2006-2010. Na de verkiezingen van 3 maart 2010 moeten er dus zowel raadsleden als externe leden (her)benoemd worden. De Rekenkamercommissie Maassluis (verder: de commissie) achtte dit een goed moment om haar eigen functioneren (eenvoudig) te evalueren. Het is de bedoeling dat de nieuwe raad het evaluatierapport kan gebruiken in zijn gedachtevorming over de toekomst van de commissie en de benoeming van de leden.

Aanpak

Ten behoeve van die eenvoudige zelfevaluatie heeft de voorzitter van de commissie bij de brief van 11 december 2009 (aangehecht) gericht aan alle de raads- en steunleden, in een evaluatieformulier 15 aandachtspunten opgenomen en de leden gevraagd hieraan medewerking te verlenen door het formulier in te vullen en in te leveren.

Alle raads- en steunleden betreffen 32 personen. Na het versturen van een herinnering, hebben uiteindelijk 17 leden (53%) de vragenlijst ingevuld geretourneerd.

De commissie vindt de respons laag en had de respons liever groter gezien. Als verklaring kan hiervoor worden aangevoerd dat niet alle raads- en steunleden zich even intensief met de rekenkamerrapporten bezighouden en omdat dit meestal aan een fractiespecialist wordt overgelaten. Een tweede reden zou kunnen zijn dat de enquête is verstuurd in een periode dat het raadswerk op dat moment veel tijd vergde en dat de raads- en steunleden drukbezet waren met activiteiten in verband met de gemeenteraadsverkiezingen.

Al met al betreurt de commissie de blijkbaar geringe betrokkenheid van de raad met zijn eigen controle-instrument.

Ondanks de lage respons vindt de commissie de respons op zich niet onvoldoende voor het geven van een beeld van het functioneren van de commissie.

Beoordeling functioneren commissie

In dit onderdeel komt aan de orde hoe de respondenten (raads- en commissieleden) de structuur, de werkwijze en de producten van de commissie beoordelen en of het doel wordt bereikt.

Structuur

De respondenten zijn zeer verdeeld (50%) over de vraag of samenwerking met andere rekenkamercommissies c.q. met andere gemeenten moet worden gezocht.

Men is dus niet echt ontevreden over een gemengde samenstelling van de commissie. Opvallend is wel dat de meeste respondenten (3/4) die voorstander zijn van een gemengde samenstelling, gekozen hebben voor optie 1: een gemengd model van drie externe leden (onder wie de voorzitter) en twee interne leden (raadsleden). Dus een omdraaiing van de samenstelling zoals het nu in de verordening staat.

50% van de respondenten waarderen het huidige gemengde model en vinden het een goede combinatie van de onafhankelijkheid en deskundigheid van externen en de praktische kennis van de gemeente door de aanwezigheid van interne leden. Echter, een gemengd model met drie externe leden en twee interne leden heeft de voorkeur.

Werkwijze

Het belangrijkste instrument voor de commissie is onderzoek. Het onderzoek is in de meeste gevallen gericht op een bepaald thema, waarbij uit de gang van zaken in het recente verleden, lessen voor de toekomst worden getrokken. Onderzocht wordt hoe beleidskeuzen tot stand zijn gekomen en hoe het beleid vervolgens is uitgevoerd. Het accent ligt daarbij op het leren en verbeteren.

Uit de respons blijkt dat de raadsleden de gekozen onderwerpen van de commissie over het algemeen nuttig vinden (voldoende tot goed). Men is in het algemeen tevreden over de aanpak en kwaliteit van de onderzoeken (voldoende tot goed).

Maar wat zijn nu eigenlijk de daadwerkelijke effecten van de commissieonderzoeken? Het is de bedoeling van de commissie geweest met haar onderzoeken bij te dragen aan een verbetering van het gemeentelijk beleid. De conclusies zijn echter stevig. De respondenten hebben aangegeven daar twijfels over te hebben (matig tot voldoende). Men heeft zich niet positief uitgelaten over de bijdrage van de commissie aan de kwaliteit van het lokale bestuur. Eigenlijk zijn er dus twijfels over het nut van de commissie.

Deze uitkomst lijkt tegenstrijdig met de ervaring die door de commissie is opgedaan bij de behandeling van de verschillende onderzoeken in de raad.

Zonder enige uitzondering mochten de resultaten van deze onderzoeken rekenen op brede instemming van de raad.

De respondenten vinden de informatievoorziening in het algemeen voldoende.

De praktische uitvoerbaarheid van de aanbevelingen van de commissie wordt voldoende tot goed beoordeeld. Daartegenover staat dat de respondenten aangeven in het algemeen een matig inzicht te hebben over de voortgang van de aanbevelingen waarover de raad heeft besloten.

Op de vraag of de commissie zich nader moet laten informeren over de stand van zaken waarop onderzoek is uitgevoerd (nazorgonderzoek), wordt zeer positief gereageerd.

Doel

In de wet is de taak van de commissie als volgt omschreven: "Het doen van onderzoek naar de doelmatigheid, de doeltreffendheid en de rechtmatigheid van het door het gemeentebestuur gevoerde bestuur".

De volgende vraag is hierover aan de raad voorgelegd: "Hoe beoordeelt u de bijdrage van de commissie aan de verbetering van de gemeentelijke doelmatigheid, doeltreffendheid en transparantie van beleid". Uit de reacties komt een kritische waardering. 47% beantwoordt de vraag met matig. Een soortgelijke stevige waardering wordt als antwoord gegeven op de vraag hoe de bijdrage van de commissie aan het vertrouwen in de lokale politiek wordt beoordeeld. 53% scoort matig.

Conclusie en aandachtspunten

Conclusie

Uit het vorenstaande kan worden geconcludeerd dat de respondenten een aantal heldere uitspraken hebben gedaan:

1. zij zijn zeer kritisch ten aanzien van de commissie;
2. zij betwijfelen eigenlijk het nut van de commissie;
3. zij zijn tevreden met de resultaten van de onderzoeken;
4. zij zijn zeer verdeeld of samenwerking moet worden gezocht met andere commissies of gemeenten.

Aandachtspunten voor de raad over voortzetting rekenkamercommissie

Het is aan de "nieuwe" raad om de koers voor de rekenkamercommissie in de periode 2010-2014 te bepalen. De commissie komt op basis van haar evaluatie tot het volgende advies voor de raad:

- a. De resultaten zo overziende stelt de commissie zich voor, dat de nieuwe commissie aan het begin van de nieuwe raadsperiode helder voor het voetlicht brengt wat het doel is van de commissie, wat haar taken zijn, hoe zij hier invulling aan geeft, wat de raad daarmee kan doen en dergelijke. Hierin kan dan tevens worden opgenomen dat de raad over de stand van zaken c.q. het inzicht over de voortgang van de aanbevelingen waarover hij heeft besloten, nader zal worden geïnformeerd. Daaraan kan worden bijgedragen door onder andere onderling meer mondelinge communicatie te hebben zowel bestuurlijk als ambtelijk met de commissie.
- b. Er wordt verschillend gedacht over het toekomstig model. 50% geeft aan het een goede tot zeer goede zaak te vinden als onderzocht wordt in hoeverre het mogelijk is om één rekenkamer samen met andere gemeenten in te stellen. Anderen pleiten voor voortzetting van de huidige structuur van een gemengd model. Overduidelijk is wel dat als gekozen wordt voor voortzetting van een gemengde rekenkamercommissie, het dan een commissie moet zijn met een externe meerderheid. Uitgaande van vijf leden, betekent dat een samenstelling bestaande uit twee raadsleden en drie externe leden onder wie de voorzitter.
De nieuwe raad wordt naar aanleiding van deze evaluatierapportage in overweging gegeven in het Programma op Hoofdzaken op te nemen, dan wel op andere wijze te besluiten, over de rekenkamercommissie een workshop/discussiebijeenkomst te houden. Daarbij kunnen (vermeende) verschillen in zienswijze over en de voor- en nadelen van een volledig externe en een gemengde rekenkamercommissie duidelijk op tafel komen, maar ook de impact/de borging van de rapporten.
- c. De commissie wil met haar onderzoeken bijdragen aan een verbetering van het gemeentelijk beleid. Uit de enquête blijkt dat er behoefte is aan het evalueren van de gehouden onderzoeken (nazorg). In hoeverre is er uitvoering gegeven aan de overgenomen aanbevelingen en zijn toezeggingen nagekomen? Het verdient aanbeveling in de verordening een bepaling op te nemen die erop neerkomt de uitgebrachte onderzoeken te blijven volgen en daar periodiek effectanalyse op te doen en de raad te informeren over de voortgang. Met een dergelijk nazorgonderzoek of terugblikonderzoek wordt bereikt dat het rendement van een rapport wordt vergroot. Gedacht kan worden een dergelijk onderzoek te houden binnen 3 jaar na het onderzoek.

Tot slot

Tot slot naast de uitkomsten van de evaluatie een drietal aandachtspunten die de commissie vanuit haar opgedane ervaring, wil meegeven:

In de verordening op de rekenkamercommissie is een artikel opgenomen over hoor en wederhoor. Dat is belangrijk, omdat de conclusies en aanbevelingen geformuleerd moeten worden op basis van feiten in plaats van meningen. Het ambtelijk wederhoor is daarom essentieel. Daarnaast is het gepast dat het college de mogelijkheid heeft om een weerwoord te geven op de conclusies en aanbevelingen. Hierbij gaat het om bestuurlijk hoor en wederhoor.

De commissie heeft kritische opmerkingen gemaakt over het feit dat de gegeven termijn voor hoor en wederhoor van gemiddeld drie weken met enige regelmaat ruimschoots wordt overschreden door de gemeente. De verordening gaat uit van minimaal twee weken. De commissie vindt het belangrijk dat er niet teveel tijd zit tussen het bekend maken van de onderzoeksresultaten aan het college en het overhandigen van het rapport aan de raad. De commissie wil daarom vasthouden aan een termijn van drie weken, tenzij de aard van het onderzoek met zich brengt dat een langere termijn wenselijk is.

In datzelfde artikel kan worden opgenomen dat een onderzoeksrapport in de raadscommissie wordt gepresenteerd/toegelicht door of namens de rekenkamercommissie.

Voor 2010 is een budget beschikbaar gesteld van € 25.000,-- . Een verlaging met € 15.000,-- ten opzichte van 2009. De ambitie van de commissie is jaarlijks gemiddeld twee grote onderzoeken uit te voeren. Hiervoor is een budget van € 40.000 zeker nodig. De commissie vertrouwt erop de ambitie van twee grote onderzoeken per jaar ook in 2010 waar te kunnen maken en dat een eventueel aanvullend budget beschikbaar wordt gesteld.

Kort jaarverslag 2009

Inleiding

De gemeenteraad heeft de rekenkamercommissie (verder: de commissie) bij verordening opgedragen jaarlijks vóór 1 april een verslag van haar werkzaamheden over het voorgaande jaar uit te brengen. In de brief van 11 december 2009 over de zelfevaluatie van de commissie, heeft de commissievoorzitter aangegeven daarbij in het kort verslag te doen over 2009. Met dit beknopte verslag legt de commissie verantwoording af.

De rekenkamercommissie ondersteunt de gemeenteraad bij haar controlerende en kaderstellende taak door te onderzoeken hoe doelmatig, doeltreffend en rechtmatig de gemeente te werk gaat. Dit betekent dat de rekenkamercommissie bekijkt of de maatschappelijke doelen die de gemeente zich heeft gesteld gehaald worden en of dit op de meest efficiënte en effectieve manier gebeurt. Hoewel de rekenkamercommissie de raad ondersteunt, is zij volledig onafhankelijk van de raad, het college en de ambtelijke organisatie. De rekenkamercommissie bepaalt zelf welke activiteiten en onderzoeken zij uitvoert. Zij laat zich wel inspireren door onderwerpen die worden of kunnen worden aangedragen door de gemeenteraad, het college en de burgers.

In 2009 zijn twee onderzoeken afgerond waarvan de conclusies door de gemeenteraad zijn onderschreven en de aanbevelingen zijn overgenomen.

Met een korte blik vooruit constateren we te staan in een fase waarin de nieuwe raad is gekozen. Het aflopen van de zittingstermijn 2006-2010 van de raad betekent volgens de verordening ook het einde van het lidmaatschap van de commissie. De twee externe leden hebben aangegeven in aanmerking te komen voor een herbenoeming. Primair is van belang dat de raad een richtinggevende keuze maakt voor het model c.q. de samenstelling van de commissie voor de lopende raadsperiode 2010-2014.

Maassluis, 2 maart 2010

H. van Goor,
Voorzitter van de rekenkamercommissie Maassluis

Samenstelling rekenkamercommissie

In 2009 is de samenstelling van de commissie ongewijzigd gebleven. Hij bestond uit:

De heer H. van Goor, lid en tevens voorzitter	raadslid
De heer drs. P.C. Anker, lid	raadslid
De heer A. Luijendijk, lid	raadslid
De heer C. Wijnen (RA), lid	extern lid
Mevrouw drs. J. Prins-van 't Hoff, lid	extern lid

Mevrouw mr. A. Albers, tot 1 oktober ambtelijk secretaris, nadien de heer J. van Vliet

De commissie is in het afgelopen jaar 11 keer bij elkaar geweest.

Doelstelling rekenkamercommissie

De rekenkamercommissie had in 2009 de volgende doelstellingen:

Vergroten controlerende functie gemeenteraad

Als kaderstellend- en controlerend orgaan is het voor de gemeenteraad van belang vast te kunnen stellen of de uitvoering van het beleid heeft geleid tot de beoogde doelstellingen en of de uitvoering noopt tot bijstelling van de gestelde kaders. Om deze controlerende functie goed te kunnen vervullen wil de rekenkamercommissie de raad voorzien van op onderzoek gebaseerde informatie. Deze informatie bestaat uit onderzoeksbevindingen, oordelen en aanbevelingen over beleid, beheer en organisatie.

Bevorderen inzichtelijkheid van het gemeentelijke functioneren en de publieke verantwoording daarover.

De burgers hebben het recht en het belang te weten wat er met hun geld gebeurt en wat er terecht komt van de beleidsvoornemens van de gemeente. De rekenkamercommissie zal zich naar buiten toe duidelijk profileren.

Tegen deze achtergrond en aan de hand van door de commissie van tevoren vastgestelde selectiecriteria, heeft de commissie de onderzoeken naar de bibliotheekfunctie en de digitale dienstverlening afgerond. Wat helaas niet gelukt is, is het afronden van het DoeMee-onderzoek jongerenwerk. Nieuw onderzoek naar verbonden partijen is gestart.

Activiteiten/onderzoeken

Onderzoek bibliotheek

In 2008 heeft de commissie besloten onderzoek te doen naar de doelmatigheid, rechtmatigheid en doeltreffendheid van de relatie tussen de gemeente en de lokale bibliotheek en de subsidierelatie.

Landelijk ontwikkelingen zoals de in 2005 verschenen: "Richtlijn voor basisbibliotheken", moedigen gemeenten aan om samen met de lokale bibliotheek een vernieuwingsagenda op te stellen die de gemeente een hoofdbestanddeel kan bieden voor haar beleidsvisie op het bibliotheekbeleid. De richtlijn verwoordt dat de gemeente zichzelf de vraag moet stellen wat ze van de bibliotheek verwacht aan dienstverlening en wat ze daarvoor over heeft.

Daarnaast is negatieve berichtgeving voor de fractie van Maassluis Belang aanleiding geweest bij de commissie erop aan te dringen, onderzoek te doen naar de gang van zaken bij de openbare bibliotheek. Met "bibliotheek" wordt bedoeld op de Stichting Verenigde Bibliotheek Maassluis.

Dit alles bij elkaar genomen vormde de aanleiding voor het uitvoeren van het onderzoek. Het doel van de commissie is geweest met dit onderzoek de raad inzicht te bieden in de ontwikkelingen die de Maassluisse bibliotheek de afgelopen jaren heeft meegemaakt.

Op 17 december 2009 heeft de commissie het onderzoeksrapport "Opdrachtgeverschap voor de bibliotheekfunctie" aan de raad aangeboden. Uit de bevindingen zijn conclusies getrokken op basis waarvan de commissie de raad een drietal hoofdaanbevelingen met daarbij subaanbevelingen heeft aangereikt die, zoals het college in zijn reactie heeft aangegeven, een uitdaging betekenen voor de nieuwe raad. Een uitdaging om nieuwe kaders voor de bibliotheekfunctie op te stellen.

Op 19 december 2009 heeft de raad het rapport behandeld.

Onderzoek digitale dienstverlening

Ook in 2008 heeft de commissie opdracht gegeven voor het uitvoeren van een onderzoek naar de digitale dienstverlening. Met dit onderzoek wilde de commissie aangeven wat precies de ambities zijn van de raad en het college en of deze ambities overeenkomen met wat er momenteel op het gebied van digitale dienstverlening gebeurt in Maassluis.

Steeds meer producten en diensten worden digitaal door de gemeente aangeboden. De landelijke overheid hanteert als norm dat gemeenten vanaf 2007 65% van hun totale dienstverlening via de digitale snelweg moeten aanbieden.

Gebleken is dat ruim een jaar later, een groot deel van de gemeenten nog niet aan deze norm voldoet. Maassluis zit volgens de overheidmonitor twee procent boven de norm. Daarmee is niet gezegd dat de gemeente Maassluis al haar ambities op dit gebied heeft verwezenlijkt.

Eens was de gemeente Maassluis voorloper in de digitalisering van gemeentelijke informatie en had zij als één van de eerste gemeenten een website. Die koppositie is de gemeente Maassluis kwijtgeraakt. Het college en de ambtelijke organisatie zien de gemeente Maassluis weer behoren tot de kopgroep. Dit gegeven en het feit dat de gemeenteraad en de commissie constateerden dat weliswaar de kosten voor dienstverlening de afgelopen jaren waren toegenomen, maar waarbij niet altijd helder was wat de kosten voor dienstverlening en ICT zijn geweest, zijn de aanleiding geweest voor het uitvoeren van het onderzoek.

Bovenstaande ontwikkelingen waren de aanleiding voor het uitvoeren van het onderzoek. Met dit onderzoek onder de titel "Onderzoek naar Digitale Dienstverlening", heeft de commissie willen aangeven wat precies de ambities zijn van de raad en het college en of deze ambities overeenkomen met wat er momenteel op het gebied van digitale dienstverlening gebeurt in Maassluis. Ook heeft de commissie in het rapport inzicht gegeven in de beschikbare ICT-middelen, de inbedding van digitale dienstverlening in de organisatie en de kosten die hiermee gepaard gaan.

Op basis van de stelling "Wat is het beleid van de gemeente Maassluis ten aanzien van de digitale dienstverlening en is dit beleid zodanig geformuleerd dat het sturend en controleerbaar is?" zijn in het onderzoeksrapport door de Rekenkamercommissie conclusies getrokken en aanbevelingen gedaan. Het uitgangspunt voor de commissie was daarmee een constructieve bijdrage te leveren aan het toekomstig beleid voor digitale dienstverlening.

Op 30 september 2009 heeft de commissie het onderzoeksrapport aan de raad aangeboden. De raad behandelde het rapport op 20 oktober 2009 en heeft de conclusies en aanbevelingen overgenomen. De raad heeft daarnaast besloten vóór 1 januari 2010 over een beleidskader voor dienstverlening te beschikken.

DoeMee-onderzoek jongerenwerk

Door de commissie is begin 2008 opdracht gegeven tot het DoeMee-onderzoek. De commissie wil met dit onderzoek de raad kwalitatief inzicht geven in de effectiviteit van het plaatselijke jongerenwerk. Het onderzoek wordt uitgevoerd door het onderzoeksbureau De Lokale Rekenkamer.

Het is de commissie in 2009 niet gelukt het rapport af te ronden. De vorderingen van de rapportage blijven achter bij de verwachtingen. Het onderzoeksbureau is hierop een aantal keren door de commissie aangesproken.

Onderzoek verbonden partijen

Eind augustus/begin september is door de commissie opdracht gegeven aan het onderzoeksbureau PriceWaterhouseCoopers een rekenkameronderzoek uit te voeren betreffende aan de gemeente Maassluis verbonden partijen.

In een brief van 24 december 2009 heeft de commissie de onderzoeksgegevens in de nota van bevindingen van het onderzoek naar hoe de governance (sturen, beheersen, verantwoorden en

toezicht houden) is de geregeld bij de verbonden partijen van de gemeente Maassluis, aan de gemeentesecretaris overhandigd voor ambtelijk hoor en wederhoor.

Financieel overzicht

Het budget van de commissie bestond voor 2009 uit € 41.986,-- + € 16.833,48 overgeheveld uit 2008. Dit betekende een totaalbedrag van € 58.819,48.

Uitgaven bestonden uit:

Presentiegelden en onkostenvergoedingen externe leden	€ 3.335,20
Onderzoeken	€ 45.035,--
Lidmaatschap Nederlandse Vereniging voor Rekenkamers en Rekenkamercommissies	€ 320,--

Totaal	€ 48.690,20

Het restant van € 10.129,28 is beschikbaar gesteld voor 2010 ten behoeve van de afronding van het onderzoek Jongerenwerk en het onderzoek Verbonden Partijen.